

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 23 คน กรอบเนื้อหา ในการวิจัยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.2 มีทักษะกระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สถานที่วิจัย คือ โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนตัว ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้
2. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้
3. เพื่อสังเคราะห์ให้ได้กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบวนการในการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ระดับความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนา

กระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ที่มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว พบว่าโดยรวมมีความต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก และส่วนมากมีความต้องการให้นำเรื่องการทำข้าวหลามมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและครูร่วมกันกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้

2. การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ในครั้งนี้ พบว่ามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ได้ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ จำนวน 5 กิจกรรมด้วยกัน ประกอบด้วย 1) การถอดความรู้ฝังลึกโดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลัง 2) การสกัดขุมความรู้ 3) การสังเคราะห์แก่นความรู้ 4) การทบทวนหลังการปฏิบัติ และ 5) การถอดบทเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือดังกล่าว ทำให้พบว่านักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้เรื่องการทำข้าวหลามได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีกระบวนการ คือมีการวิเคราะห์งาน การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลงานของตนเองโดยเน้นการทำงานเป็นรายกลุ่มได้

3. กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะการเรียนรู้ ทำให้เกิดกระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน

ขั้นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ประเมินผลกระบวนการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย ทำให้ได้ประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มครู กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสนมคอนคิ้ว มีความต้องการให้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนรวมมีความเห็นร่วมกันว่าให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ ผ่านกิจกรรมการทำอาหารพื้นเมืองเรื่องการทำข้าวหลาม และให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ในส่วนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านคุณภาพผู้เรียนกล่าวว่า เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนต้องเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุ และส่วนรวม ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือถูกต้องตรงกับลักษณะงาน มีทักษะกระบวนการทำงาน มีลักษณะนิสัยการทำงานที่กระตือรือร้น ตรงเวลา ประหยัด ปลอดภัย สะอาด รอบคอบ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อัครบวร (2545) ที่กล่าวว่าในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีข้อมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น วัฒนธรรมของท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ย่อมมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น คุณลักษณะพิเศษเฉพาะท้องถิ่นนี้เองเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นท้องถิ่นนั้น ยิ่งความเจริญก้าวหน้าของโลกมีมากเพียงใด ความสำคัญ

ของวัฒนธรรมท้องถิ่นยิ่งมากเพียงนั้น เพราะท้องถิ่นใดก็ตามหากสูญเสียวัฒนธรรมของคนคือการสูญเสียเอกลักษณ์และสภาพวิถีชีวิตของตนไป

2. การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้ ซึ่งได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ จำนวน 5 กิจกรรมประกอบด้วย 1) การถอดความรู้ฝังลึกโดยใช้เทคนิคเรื่องเล่าเร้าพลัง 2) การสกัดขุมความรู้ 3) การสังเคราะห์แก่นความรู้ 4) การทบทวนหลังการปฏิบัติ และ 5) การถอดบทเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือดังกล่าว ทำให้พบว่านักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้เรื่องการทำข้าวหลาม และลงมือปฏิบัติงานได้อย่างมีกระบวนการ คือมีการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการทำงาน ตลอดจนการทำงานสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) กล่าวว่าระบบการเรียนรู้คือระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีคุณธรรม นำความรู้ เน้นความสำคัญของปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ นับตั้งแต่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลตัวอย่าง สื่อมวลชน รวมถึงสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคงกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

3. กระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้การจัดการความรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เกิดกระบวนการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน อันประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ขั้นที่ 2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน ขั้นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน และขั้นที่ 4 ประเมินผลกระบวนการพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของหลายภาคส่วน ทำให้นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้เรื่องการทำข้าวหลามได้ และนักเรียนสามารถ

ทำงานได้อย่างมีกระบวนการ คือมีการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการทำงาน ตลอดจนการทำงานสำเร็จอย่างมีคุณภาพ และยังสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาภูมิปัญญา ต่อยอด สืบทอดและรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าอย่างรู้คุณค่าใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งให้มีการสืบค้น ถอดความรู้ / ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้ สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ และมีกระบวนการที่สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น สังคม เพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน / ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ชุมชน / ท้องถิ่น ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สืบไป และสอดคล้องกับ นิวัฒน์ โสเด็กิมและรัตนา ชูแสง (2548) ที่กล่าวว่าเส้นทางแห่งการเรียนรู้เช่นนี้ ได้ถูกยกระดับให้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เด็ก ๆ ได้ถอดบทเรียนจนค้นพบรูปแบบการเรียนรู้ และจุดที่ต้องพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ไปพร้อม ๆ ไปพร้อมกับการพัฒนาความสามารถด้านการบันทึก การวิเคราะห์ การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน การพูดอย่างมีเป้าหมาย และการวางแผน ซึ่งช่วยเสริมสร้างให้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเข้มแข็งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ที่ตรงกับความต้องการของประชากรและบริบทของชุมชน มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียน โดยใช้การจัดการความรู้

1.2 โรงเรียนควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญา ภูมิรู้ อันทรงคุณค่าของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ครูควรนำการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการวิจัยโดยเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ให้ข้อมูลมาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นการเพิ่มบทบาทและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับชุมชน เกิดเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และยกระดับเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป